

Te Deum, 1948

A budapesti Piarista Gimnázium tanévzáró szentmiséjén Sík Sándor mondta a szentbeszédet. Beszéde az akkor még állami fennhatóságtól független Vigilia júliusi számának élére került a fenti címmel. Hetven éve az 1948. június 16-án kelt törvény elrendelte az összes nem állami iskola államosítását. Ez a drámai fordulat mégis csupán egy része volt annak a folyamatnak, amelynek során az új politikai hatalom — nem először és nem is utoljára az ország életében — ideológiai hegemoniára is tört, s ennek érdekében fokozatosan „államosította” nemcsak a gazdasági, de a társadalmi, és benne az egyházi életet is.

Sík Sándor akkor még nem tudhatta, pontosan hová vezetnek ezek az események. Végül az állam visszaadott nyolc katolikus gimnáziumot, amelyek világitótoronyként magasodtak ki a többi — küldetése szerint a szocialista embert formáló — iskola közül. Az események leírása és a folyamatok elemzése a krónikás dolga. Sík beszédének azonban fontos üzenete van napjainkra is. „A mi nevelésünknek, a keresztény nevelési rendszernek alapvető gondolata, hogy mi az ifjúságunkat az egész valóságra neveltük. Beállítottuk a valóság egészébe, amely magába foglalja a természetet és a természetfölöttit, időt és örökkévalóságot, embert és Istent, a valóságnak azt a mérhetetlenül nagyobb és jelentősebb felét is, amit az isteni, az örök és a természetfölötti jelent. Mindenesetre bekövetkezhetik az a helyzet, hogy erre az egész igazságra nem fognak nevelődni az új iskolában.”

E teljes — emberi és isteni — valóságnak nevében szóló Sík Sándor a diákokhoz is: „Akarjatok egész emberek lenni, egész valósággal, akiktől semmi emberi és semmi isteni nem idegen. (...) Menjetek tovább a Krisztus-követés útján, nincs más útja az igazi emberségnek.”

Négy évtizedes bénultság után immár csaknem három évtizede újra elkezdheték munkájukat az egyházi iskolák. Ahogy a megszüntetést, úgy az újrakezdést is számos konfliktus terhelte. Az egyházi iskolák mára természetes részei lettek a közoktatásnak. Nekik is szembe kell azonban nézniük a világunkat alapjaiban megrendítő folyamatokkal. Ellenállóvá is kell tenniük a diákokat olyan alattomosan romboló folyamatokkal szemben, amelyek szinte észrevétlenül átjárják a társadalmat, és elsorvasztják a „nagyobb igazságosság” iránti érzéket. „A kulturális felfordulások (...) arra hívják az európai katolikus iskolákat, hogy hiteles nevelési programot dolgozzanak ki, amely a fiataloknak nemcsak azt teszi lehetővé, hogy emberi, erkölcsi és lelki érettségre jussanak, hanem (...) azt is, hogy felépítsék a szeretet, a testvériesség, a szolidaritás és a béke civilizációját, (...) arra törekedve, hogy a teljes ember fejlődését előmozdítsák” (II. János Pál).